

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DO1-M21,
спеціальності 012 Дошкільна освіта за
освітньо-професійною програмою
Дошкільна освіта
(денна форма навчання)
Рибян Юлія Василівна

Керівник: **Гордійчук М.С.**,
кандидат педагогічних наук,
доцент

Рецензент: **Мартіна О.В.**,
кандидат філологічних наук,
доцент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретичні основи розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку.....	7
1.1. Проблема розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку на сучасному етапі.....	7
1.2. Мовленнєво-ігрова компетенція дітей старшого дошкільного віку.....	14
1.3. Взаємозв'язок ігрової, мовленнєвої діяльності і спілкування на етапі дошкільного дитинства.....	20
1.4. Методичні рекомендації з розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку в процесі гри.....	27
Висновок до I розділу.....	37
РОЗДІЛ II. Дослідно-експериментальне вивчення ефективності розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності.....	40
2.1. Діагностика рівня розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку на початковому етапі педагогічного експерименту (констатувальний експеримент).....	40
2.2. Розробка і застосування системи ігрової діяльності для розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку (формувальний експеримент).....	48
2.3. Оцінка ефективності авторської моделі розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності (контрольний експеримент).....	58
Висновок до II розділу.....	61
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальною проблемою сучасної дошкільної освіти є проблема розвитку мовлення у дітей дошкільного віку.

Мовленнєве спілкування є одним із перших видів діяльності, яким дитина оволодіває в онтогенезі; воно є універсальною умовою розвитку особистості в період дошкільного дитинства. Мова визначається основним засобом для спілкування та порозуміння між людьми. Від знання рідної мови та вміння нею користуватися залежить і внутрішня культура особистості, її моральні засади суспільні та естетичні ідеали.

Таким чином виховування особистості не можливе без знання рідної мови, її словники, граматики і зв'язного мовлення. Рідна мова є загальною основою у навчанні і вихованні дітей у дитячому садочку. Важливим напрямком роботи сучасних закладів дошкільної освіти є формування зв'язного мовлення дітей. За допомогою добре розвиненого зв'язного мовлення дитина навчиться чітко та ясно мислити, легко встановлювати контакт з оточуючим світом.

Варто зазначити, що вченими було доведено той факт, що зв'язне мовлення несе значний вплив на естетичне виховання дитини, та водночас виконує велику соціальну роль. Висвітлення проблеми становлення зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку є принципово важливим. На сьогоднішньому етапі включають у себе детальніший розгляд цієї проблеми такі чинні програми розвитку дошкільнят: Базова програма розвитку дитини «Я у Світі», Програма розвитку старших дошкільників «Впевнений старт», Програма «Дитина», «Українське дошкілля».

Незважаючи на великі наукові здобутки у формуванні зв'язного мовлення дітей дошкільного віку, є багато важливих питань, які потребують обговорення, зокрема роль ігрової діяльності у розвитку мовлення.

Актуальність теми дипломної роботи полягає в тому, що на сьогоднішній день проблема формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку стоїть дуже серйозно.

Стан дослідження проблеми. Аналіз літератури з дослідження даної теми безумовно підтвердив той факт, що розвиток зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку засобами ігрової діяльності є дуже актуальною.

Підтвердженням є праці відомих вітчизняних та зарубіжних авторів, де розкрито питання розвитку у дітей зв'язного мовлення. Її вплив на виховний процес дітей було розкрито в роботах педагогів – класиків (А.Я. Коменський, С.Ф. Русова, О.В. Сухомлинський, К.Д. Ушинський та ін.), психологів (Ю.А. Аркін, М.Я. Басов, П.П. Блонський, Л.С. Виготський, Н.Д. Виноградов, Д.Б. Ельконін, С.Л. Рубінштейн, Д.Н. Узнадзе та ін.), сучасних педагогів (Л.В. Артемова, А.К. Бондаренко, Г.І. Григоренко, Р.І. Жуковська, В.Г. Захарченко, Т.О. Маркова, Д.В. Менджерєцька, О.І. Сорокіна, О.П. Усова, Г.С. Швайко, К.І. Щербакова та ін.).

Відмітимо, що хоча проблема гри завжди була в центрі уваги педагогічної науки, однак її лінгвістичний аспект щодо розвитку мовлення розглядався лише у зв'язку з дослідженням сюжетно - рольової гри (В.Г. Захарченко). Аспекти ж ігрового потенціалу у процесі формування мовленнєвих навичок дітей дошкільного віку залишається поза увагою науковців. Психологи розглядають гру як діяльність, що відображає дійсність шляхом активного її перетворення (Ю.А. Аркін, Л.С. Виготський, Н.Д. Виноградов, О.М. Леонтьєв, О.Р. Лурія, Д.Б. Ельконін, С.Л. Рубінштейн та ін.). У ході гри діти мають можливість діяти, конкретні дії зумовлюють мовленнєву активність дітей дошкільного віку і водночас спрямовують розвиток гри. Це перехідна, проміжна ланка між повною залежністю мовлення від речей і предметних дій та свободою слова.

Значний внесок у дослідження проблеми розвитку зв'язного мовлення дітей зробив С. Рубінштейн. Він зазначав, що при опануванні мовлення дитина рухається від окремих слів до поєднання кількох слів, пізніше дитина

починає використовувати фрази, аж до моменту, де у мовленні починають спостерігатись складні речення. На кінцевому етапі становлення зв'язного мовлення з'являється здатність до складання декількох речень, які обов'язково мають логічний взаємозв'язок, та є поєднаними змістом. С. Рубінштейн у своїх роботах вказував, що зв'язним мовленням має називатись таке мовлення, яке точно може бути зрозумілим, зокрема, на основі його предметного змісту.

Мета дослідження: збагачення та уточнення теоретичних знань у сфері розвитку та формування зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності.

Об'єктом дослідження є розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Предметом дослідження є ігрова діяльність як засіб розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Для досягнення мети було поставлено такі основні завдання:

1. Проаналізувати проблеми розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку на сучасному етапі.
2. Ознайомитися із мовленнєво-ігровою компетенцією дітей старшого дошкільного віку.
3. Відшукати взаємозв'язок ігрової, мовленнєвої діяльності і спілкування на етапі дошкільного дитинства.
4. Описати методичні рекомендації з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку в процесі гри.
5. Провести діагностику рівня розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку на початковому етапі педагогічного експерименту (констатувальний експеримент).
6. Сформулювати розробку і застосування системи ігрової діяльності для розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку (формульальний експеримент).

7. Здійснити оцінку ефективності авторської моделі розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності.

Методи дослідження. При виконанні кваліфікаційної магістерської роботи задля отримання повноцінних та достовірних результатів було використано такі методи психолого-педагогічних досліджень: спостереження, кількісний та якісний аналіз отриманих даних і методики: методика визначення рівня вміння складати розповіді за сюжетними картинками, та методика визначення рівня вміння переказу тексту за Т. А. Фотекова (для діагностування рівня розвитку зв'язного мовлення дітей), методика проведення бесіди з дітьми (за Є.І. Радіна), методика навчання дітей описовим розповідям, методика навчання переказу художніх творів, методика проведення дидактичних ігор.

Теоретична та практична значущість дослідження полягає у тому, що результати дозволяють розширити наукове уявлення про розвиток зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності, яке може бути використане в практиці українських закладів дошкільної освіти. Основні положення та висновки кваліфікаційної роботи також можуть бути використані під час підготовки до семінарських занять та лекцій у закладах вищої освіти, написання наукових робіт, рефератів.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження пов'язані з уточненням сутності і змісту, а також з метою підтвердження важливості повноцінного розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

Експериментальною базою дослідження було обрано Хмельницький ПДНЗ «Щасливе дитинство». Вибірка складала 15 осіб, з яких продіагностовано 15 дітей старшого дошкільного віку.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, семи параграфів, висновків, а також списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 86 с.

ВИСНОВКИ

Здійснивши аналіз науково-методичних джерел з проблеми мовленнєвого розвитку дошкільників в процесі ігрової діяльності, особливо з використанням розвивальних дидактичних ігор та вправ, провівши експериментальну роботу з дітьми старшого дошкільного віку з метою виявлення впливу ігор на процес розвитку мовлення, нами зроблено наступні висновки:

1. Діти старшого дошкільного віку здатні створити висловлювання розповідного характеру в ході спеціального навчання на основі використання іграшок, сюжетних картинок в спілкуванні дітей один з одним, педагогом. При цьому діти використовують у мовленні різні види зв'язків. Удосконалюється синтаксичний лад мовлення дітей старшого дошкільного віку, вони починають включати різноманітні синтаксичні конструкції. І саме тоді, коли педагог звертається до дітей, пропонує розповісти про однолітків, залучає їх до вибору більш красивих висловлювань. Їхня мова стає зв'язною та цікавою для слухачів. Діти намагаються підібрати більш точні та доступні для оточуючих слова і вислови, які виражають їх задум, відповідно до змісту тексту. Ігрова форма навчання зробила його привабливим для дитини і більш результативним.

2. Найважливішим на етапі дошкільного дитинства є розвиток зв'язного мовлення, адже дитина для власного особистісного розвитку та успішної соціалізації має спілкуватися з тим, хто поруч, тобто стати зрозумілою та переконливою. А також навчитися пізнавати світ за допомогою мови і мовлення, розвинути свідоме, у міру своїх можливостей, ставлення до мовної дійсності.

Зв'язне мовлення відіграє провідну роль у процесі розвитку дитини старшого дошкільного віку, має значний вплив на розвиток розумового та естетичного виховання, а також виконує значну соціальну функцію.

Зв'язне висловлювання показує, наскільки дитина володіє словниковим запасом рідної мови, його граматичним ладом, нормами мови; вміє вибірково користуватися найдоречнішими для даного монологічного висловлювання засобами.

Завдяки різним видам мовлення у дошкільнят формуються вміння: будувати розповідь і міркувати за запитаннями, за даним початком і запитаннями; складати опис за власними спостереженнями; писати з попереднім складанням плану твір, лист, інструкцію до гри; будувати твір-розповідь, твір з елементами опису, міркування.

3. Мовленнєва діяльність за допомогою гри допомагає дошкільнятам у визначенні добра і зла в художніх творах, вказує на правильність вчинків, дотримання норм і правил поведінки, а також допомагає сформулювати позитивне ставлення до оточуючого середовища. Слід керуватися принципом, що роль гри та мовлення відіграє важливе значення тільки в тому випадку, якщо воно сприяє розвитку всіх дітей, а не гальмує їх уяву. При спілкуванні педагог повинен в будь-якій ситуації давати мотивування, аргументацію.

4. У дослідно-практичній частині була проведена діагностика мовленнєвих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності, на основі ігор, А. Богуш, Н. Луцан в ході якої з'ясувалося, що дані різновиди мовленнєвого спілкування у дітей старшого дошкільного віку перебувають на досить низькому рівні, діти мають маленький активний та пасивний словниковий запас.

5. У ході проведеної роботи ми вирішили такі завдання:

1. Проаналізували проблеми розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку на сучасному етапі.

2. Ознайомилися із мовленнєво-ігровою компетенцією дітей старшого дошкільного віку.

3. Відшукали взаємозв'язок ігрової, мовленнєвої діяльності і спілкування на етапі дошкільного дитинства.

4. Описали методичні рекомендації з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку в процесі гри.

5. Провели діагностику рівня розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку на початковому етапі педагогічного експерименту (констатувальний експеримент).

6. Сформулювали розробку і застосування системи ігрової діяльності для розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку (формульвальний експеримент).

7. Здійснили оцінку ефективності авторської моделі розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності.

6. Після завершення формульального етапу були проведені ігри для контрольного етапу дослідно-практичної роботи. Дидактичні ігри та вправи цього етапу також були спрямовані на розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Розвиток мовних здібностей у дітей старшого дошкільного віку в ході формульального етапу експерименту показав ряд високих показників, в результаті чого:

- 1) збільшився рівень розвитку мовних здібностей;
- 2) істотно змінився рівень розвитку мовних здібностей, що проявилось в якості активного мовлення, що в свою чергу сприяло розвитку пам'яті, уваги, мислення;
- 3) значно змінився підхід до самого процесу навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л. В. Вчись граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільників. Київ : Томіріс, 2006. 112 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти»: [затв. рішенням Колегії МОН України і Президії НАПН України]. Київ : Видавництво, 2012. 26 с.
3. Барташнікова І.А. Розвиток наочно-образного та логічного мислення у дітей. Тернопіль : Богдан, 2003. 80 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. Київ : Либідь, 2003. 280 с.
5. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 92 с.
6. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика. Київ : Слово, 2005. 720 с.
7. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Київ : Слово, 2015. 704 с.
8. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти: Програма та методичні рекомендації. Харків : Ранок, 2011. 706 с.
9. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Київ : Слово, 2015. – 408 с.
10. Богуш А. Методика організації художньо - мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Київ : Слово, 2014. 304 с.
11. Богуш А. Розвиток образного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами поетичного гумору: навчальний посібник. Київ : Слово, 2014. 200 с.
12. Богуш А. М. Перші кроки грамоти: перед шкільний вік. Київ : Слово, 2015. 424 с.

13. Бондаренко С.М. Учите детей сравнивать // Педагогика и психология. 2013. №9. С.16-19.
14. Выготский Л.С. Мышление и речь. Москва : Лабиринт, 1999. 144 с.
15. Грушко О. Плекаймо критичність мислення. Київ : Слово, 2009. 56 с.
16. Давайте поиграем. Математические игры для детей 5 – 6 лет. Москва : Просвещение, 1991. 86 с.
17. Давыдов В. В. Виды общения в обучении. Москва : Педагогика, 1992. 123 с.
18. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения. Москва : Педагогика, 1986. 240 с.
19. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения. Москва : Интор, 1996. 544 с.
20. Джеджелей О. В. Помогайка: книга для взрослых и детей. Москва : Столетие, 1994. 192 с.
21. Дитина замовляє розвиток: з досвіду роботи дошкільного навчального закладу № 43, м. Кіровограда: навчально-методичний посібник. Кіровоград : КОППО, 2011. 68 с.
22. Дитина: програма виховання і навчання дітей від двох до семи років. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.
23. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного. Харків: ОВС, 2002. 158 с.
24. Доналдсон М. Мыслительная деятельность. Москва : Педагогика, 1985. 192 с.
25. Дружинин В. Н. Психология интеллекта / В. Н. Дружинин // Педагогика. 1998. № 2. С. 32 – 38.
26. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. СПб., 2002. 368 с.
27. Друзь Б. Н. Упражнения для развития логического мышления учащихся / Б. Н. Друзь // Початкова школа. 1972. № 4. С. 31 – 35.

28. Друзь Ю. Позитивна мотивація як умова успішної навчально-ігрової діяльності студентів / Ю. Друзь // Рідна школа. 2000. № 7. С. 56 – 57.
29. Дубинка М. Подорожі до джерел думки і слова / М. Дубинка // Дошкільне виховання. 1998. № 7. С. 22 – 23.
30. Дубравська Д. М. Основи психології. Львів : Світ, 2001. 280 с.
31. Дудко Л. Розв'язування текстових задач / Л. Дудко, В. Московченко // Початок 1997. № 3. С. 21 – 25.
32. Жуковська Р. І. Творчі рольові ігри в дитячому садку початкова школа. 2000. № 4. С. 16 – 18.
33. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Тернопіль : Богдан, 2003. 140 с.
34. Забродський М.М. Загальна психологія. Київ : А.П.Н., 1999. 180 с.
35. Запорожец А.В. Развитие мышления // Избранные психологические труды: в 2т. / А.В.Запорожец М.: Педагогика, 1986. т.1. С.154-215.
36. Іванкова Р. А. Планування педагогічної роботи з формування сюжетно рольової гри у дітей раннього і дошкільного віку. Київ, 2002 № 4. 53-56.
37. Коломинський Я.Л. Детская психология. Минск : Университетское 1998. 399 с.
38. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Київ : Дошкільне виховання, 2010. 243 с.
39. Кондратенко Т.Д., Обучение дошкольников. Київ : Рад школа, 1986. 152 с.
40. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві). Київ : Освіта, 1998. 225 с.
41. Кононова Н. Г. Музыкально – дидактические игры для дошкольников: Из опыта работы муз. руководителя. Москва : Просвещение, 1982. 96 с.

42. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : Рад. шк., 1989. 608 с.
43. Котирло В.К. Гра, навчання та праця в житті дошкільника. Київ : Знання, 2006. 46 с.
44. Кричківська Т. Д. Психологія дошкільного віку. Навч.-метод. посібник. Ніжин : Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2001. 61 с.
45. Крутій К. Л. Формування граматично правильного мовлення в дітей дошкільного віку. Запоріжжя : ЛПС, 2004. 172 с.
46. Лебедева С.А. Развитие познавательной деятельности дошкольников на основе схематизации / С.А.Лебедева // Вопросы психологии. 2013. №5. С. 20–27.
47. Логвинчук С. Мовленнєва компетенція – засобами гри: досвід / С. Логвинчук // Дошкільне виховання. 2016. № 2. С. 11–15.
48. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання. Харків : ОВС, 2002. 400 с.
49. Люблінська Г.О. Дитяча психологія / Г.О.Люблінська. Київ : Вища школа, 1974. 355 с.
50. Лямина Г. Вчимося говорити і спілкуватися // Дошкільне виховання. 2006. №4. 105-112 с.
51. Максименко С.Д. Індивідуальні особливості мислення. Київ : Знання, 1991. 48 с.
52. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників). Київ : Слово, 2015. 312 с.
53. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 272 с.
54. Мухина В.С. Детская психология. Москва : Просвещение, 1985. 272 с.
55. Мухина В. С. Психология дошкольника. Москва : Просвещение, 1975. 239 с.

56. Немов Р.С. Психология. Москва : ВЛАДОС, 1998. 632 с.
57. Обухова Л.Ф. Детская психология: теории, факты, проблемы. Москва : Тривола, 1995. 360 с.
58. Обухова Л.Ф. Этапы развития детского мышления. Москва : МГУ, 1972. 150 с.
59. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку. Умань : Візаві, 2015. 208 с.
60. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.
61. Пічугіна Е.А. Мовні ігри в групі і на прогулянці // Вихователь ДНЗ. 2008. №6. С. 52-54.
62. Поддъяков Н.Н. Мышление дошкольников в процессе экспериментирования со сложными объектами / Н.Н.Поддъяков // Вопросы психологии. 2013. №4. С.14–23.
63. Пустовіт Г. Діяльнісний підхід у навчанні особистості в позашкільному закладі : психологічний аспект / Г. Пустовіт // Рідна школа. 2007. № 11–12. С. 2–6.
64. Радина Е. И. Ознакомление детей с явлениями общественной жизни. Вопросы обучения в детском саду / Е. И. Радина. Москва, 1965. С. 61–91.
65. Рогальська І. П. Системно-цілісний підхід до соціалізації особистості в дошкільному дитинстві / І. П. Рогальська // Наука і освіта. 2010. № 2. С. 110–114.
67. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании / Е. И. Рогов. Москва : ВЛАДОС, 1996. 556 с.
68. Ромашина С. Я. Дидактическое коммуникативное воздействие учителя на класс (структурно-функциональный подход). Москва : Барнаул, 2001. 460 с.

69. Роціна С. М. Розвивальне освітнє середовище навчального закладу як умова особистісного розвитку учнів. Херсон : РПО, 2011. Вип. 12. Ч. 1. С. 34–38.
70. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька. Київ : Лелека, 2002. 270 с.
71. Русова С. Вибрані педагогічні твори. Київ : Освіта, 1996. 303 с.
72. Скрипченко О.В. Психічний розвиток. Київ : Рад. шк., 1974. 49 с.
73. Тихомиров О.К. Психология мышления. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1984. 272 с.
74. Удальцева Е. А. Дидактические игры: Пособие для студентов-заочников дошкольных фак. пед. ин-тов. Москва : Учпедгиз, 1963. 222 с.
75. Урунтаева Г.А. Дошкольная психология. Москва : Академия, 1997. 209 с.
76. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды. Москва : Педагогика, 1989. 560 с.
77. Шулдик Г.О. Психология мислення. Київ : Інтеллект, 1999. 170 с.
78. Янковська О. П. Дидактичні ігри в дитячому садку. Київ : Рад. школа, 1985. 230 с.